

روزشمار جنگ

پنجشنبه

۱۳ اردیبهشت ۱۳۶۳

۱ شعبان ۱۴۰۴

۳ مه ۱۹۸۴

۱۲۲

هرچند امروز در جبهه‌های جنگ آرامش نسبی برقرار بود، اما شهر آبادان همچون روزهای گذشته آماج حملات توپخانه‌ای ارتش عراق قرار داشت. در جریان این گلوله‌باران، ۳ تن شهید و ۱۷ تن مجروح شدند. همچنین بر اثر اصابت گلوله‌های توپ به مناطق مسکونی این شهر ۲۸ باب منزل مسکونی و ۱۳ باب مغازه تخریب شد و ۳ دستگاه خودرو به شدت خسارت دید.^۱

در همین حال، ارتش عراق در اطلاعیه نظامی خود مدعی شد که ایران با توپخانه سنگین شهرهای بصره و مندلی را زیر آتش گرفته است که بر اثر آن یک زن کشته شده و ۴ غیرنظامی مجروح شده‌اند و به چند منزل مسکونی و یک مدرسه خسارت وارد آمده است.^۲

۱۲۳

عناصر گروه‌های مسلح غیرقانونی امروز از اهالی روستایی در مریوان، اخاذی کردند. امشب مقارن ساعت ۲۲، عده‌ای از عناصر کومه‌له به سمت روستای چور واقع در ۲۰ کیلومتری جنوب شرقی مریوان، رفتند و پس از محاصره روستا، اهالی را در مسجد گرد آورده و وادار کردند تا به آنها کمک کنند. افراد کومه‌له پس از جمع کردن مبلغ ۳۵۰ هزار ریال، ساعتی بعد از نیمه‌شب روستا را ترک کرده و به سمت ارتفاعات مشرف بر منطقه رفتند.^۳

امروز همچنین، در همین منطقه تعدادی از عناصر مسلح ضدانقلاب به طرف آبادی دری در حرکت بودند که با تیراندازی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی مواجه و متواری شدند.^۴

۱۲۴

طرح عملیات پاک‌سازی منطقه منی‌جلان که یکی از مناطق مهم تجمع افراد حزب دمکرات در محور بانه - سردشت است، از سوی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ابلاغ شد.

براساس این طرح عملیاتی، قرار است نیروهای دو محور پایگاه سیدصارم و پایگاه کره‌خان در منطقه منی‌جلان در شرق نمشیر، وارد عمل شده و این منطقه را از عناصر گروه‌های مسلح غیرقانونی - که عمدتاً از افراد حزب دمکرات کردستان هستند - پاک‌سازی کنند. از محور پایگاه سیدصارم، ۲ گردان پیاده تیپ ویژه قدس و یک گردان جندالله بانه، و از پایگاه کره‌خان نیروهای جندالله کامیاران، سنندج و بانه در این عملیات شرکت خواهند کرد. فرماندهی عملیات برعهده رشید جلالی قائم‌مقام تیپ ویژه قدس است و عملیات با ۲ قبضه توپ ۱۰۵ میلی‌متری مستقر در پایگاه کره‌خان و ۲ قبضه توپ ۱۰۶ میلی‌متری جدید که به‌همراه ستون موتوری اعزام می‌شود، پشتیبانی خواهد شد. طبق طرح عملیاتی، نیروها پس از عزیمت به پایگاه‌های دو محور فوق، عملیات را آغاز کرده و با پاک‌سازی روستاها و ارتفاعات منطقه در آنجا مستقر شده و پایگاه‌های دائمی ایجاد می‌کنند.^۵

جاده ۶۰ کیلومتری بانه به سردشت به دلیل قرارگرفتن در نوار مرزی ایران و عراق از اهمیت زیادی برخوردار است. در منطقه منی‌جلان که بر جاده سردشت - بانه مسلط است، روستاهای منی‌جلان، سفید دره، شهنیان، نجنه بالا و نجنه پایین قرار دارند. حدود ۳۰۰ تن از عناصر حزب دمکرات در روستاها و ارتفاعات شمال‌غربی و جنوب‌غربی بانه حضور دائمی دارند که ضمن تردد به عراق^۶ با اجرای کمین و مین‌گذاری در مسیر حرکت افراد و خودروها موجب ناامنی منطقه شده‌اند. از آغاز بحران کردستان و حمله عراق به ایران، افراد مسلح غیرقانونی در این منطقه حضور فعالی داشتند و نیروهای ارتش و سپاه و ژاندارمری با اجرای چندین عملیات، موفق به پاک‌سازی و تسلط بر این جاده شدند.^۷ اجرای عملیات منی‌جلان در صورت موفقیت موجب می‌شود عناصر ضدانقلاب بیش‌ازپیش از ارتفاعات مشرف بر محور بانه - سردشت دور شده و به حاشیه رانده شوند.

۱۲۵

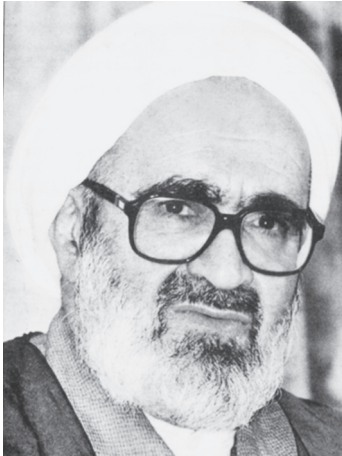
بخش قابل توجهی از توان نیروی انسانی سپاه به میزان جذب داوطلبان مردمی از میان صنوف و اقشار مختلف جامعه بستگی دارد که در برخی از فصول سال از جمله در فصل بهار، کاهش یافته و قدرت رزمی سپاه را با مشکل روبه‌رو می‌سازد. براین اساس، در جلسه شورای فرماندهی منطقه ۴ سپاه (استان‌های خراسان و سمنان) عوامل مؤثر بر کاهش میزان جذب نیروهای مردمی بررسی و پیشنهادهایی مطرح شد.

در این جلسه، فرماندهان سپاه عواملی چون شروع فصل کشاورزی و امتحانات مدارس و دانشگاه‌ها، همکاری نکردن برخی از ادارات دولتی، برگزاری انتخابات مجلس شورای اسلامی، بی‌ثباتی مسئولان اعزام نیرو، ضعف تبلیغات، عدم رسیدگی مناسب به مسائل و نیازهای خانواده‌های رزمندگان و برخوردهای نادرست با نیروها در جبهه‌های جنگ را در کاهش اعزام داوطلبان مردمی به جبهه‌های جنگ مؤثر دانستند. آنها ضمن تأکید بر ضرورت تشکیل ستاد جذب و اعزام نیرو، خواستار ایجاد هماهنگی بیشتر با مسئولان ادارات گوناگون؛ تبلیغات صحیح و گسترده در روستاها، ادارات و مساجد؛ برقراری ارتباط درست با مردم و رسیدگی سریع و به‌موقع به امور رزمندگان و خانواده‌های آنها شدند تا جریان مستمری از اعزام نیروهای داوطلب مردمی به جبهه‌های جنگ ایجاد شود.^۸

۱۲۶

در آستانه سوم شعبان و فرارسیدن روز پاسدار، گروهی از اقشار مختلف مردم و فرماندهان و مسئولان عقیدتی - سیاسی ژاندارمری با آیت‌الله منتظری دیدار کردند و هدایای مردمی به جبهه‌های جنگ تحویل وی داده شد.

آیت‌الله منتظری در دیدار با فرمانده کل ژاندارمری و فرماندهان نواحی و مسئولان عقیدتی - سیاسی این نهاد، بر حفظ مرزهای ایران و جلوگیری از ورود مواد مخدر به داخل کشور تأکید کرد

آیت‌الله منتظری

و گفت: نگذارید عوامل خارجی مواد مخدر را به داخل کشور وارد کنند و توجه داشته باشید که جبهه جنگ با کفر، منحصر به جبهه‌های جنگ تحمیلی نیست. امروز کفر جهانی و ایادی آن از تمام مرزهای ما درصدد ضربه‌زدن به انقلاب اسلامی هستند و ژاندارمری باید وظیفه خود را در دفاع از مرزها به‌خوبی انجام دهد.^۹

در همین حال، مردم و مسئولان شهرها و ادارات مختلف نیز با آیت‌الله منتظری دیدار کردند. در این دیدار مبلغ ۳ میلیون ریال وجه نقد و حدود نیم‌کیلو طلا اهدائی اهالی آذرشهر و مبلغ یک میلیون ریال از طرف اهالی چالوس توسط ائمه‌جمعه این شهرها به‌منظور کمک به جبهه‌های جنگ، تقدیم وی شد.^{۱۰}

۱۲۷

روزنامه لیبراسیون (چاپ فرانسه) در شماره امروز خود با اشاره به پشتیبانی رسمی عربستان از عراق و خودداری دولت‌های غربی از فروش و ارسال ملزومات نظامی به ایران، مواضع و عملکرد کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس را در برابر جنگ ایران و عراق تشریح کرد. در بخشی از این گزارش آمده است: «خطر گسترش جنگ در منطقه این نکته را به کشورهای عرب حاشیه خلیج فارس تفهیم کرده است که آنها به‌رغم [برخورداری از] دلارهای نفتی در تأمین امنیت خود ناتوان‌اند.» آنها به‌شدت نگران منازعه دو قدرت بزرگ شمالی خود، یعنی ایران و عراق هستند و بنابراین تصمیم گرفته‌اند که کشورهای خود را تا دندان مسلح سازند. آنها محتاطانه با انقلاب اسلامی مخالفت کرده و رسماً اعلام می‌کنند که خواهان پیروزی جمهوری اسلامی ایران بر عراق نیستند؛ ضمن اینکه برحسب توانایی و آسیب‌پذیری‌شان می‌کوشند تا موازنه سیاسی خود را در تندباد جنگ خلیج فارس حفظ کنند. در میان این کشورها، عربستان سعودی رسماً بهترین پشتیبان رژیم عراق است. آنها ماهانه یک میلیارد دلار به عراق کمک مالی می‌کنند که بخش عمده این مبلغ را عربستان می‌پردازد. این کشورها قدرت مالی خود را در غرب به کار می‌اندازند و با تهدید دولت‌های دیگر از آنها می‌خواهند تا از فروش و ارسال تجهیزات نظامی به ایران خودداری کنند. کشورهای مذکور در پی مداخله امریکا علیه جمهوری اسلامی ایران هستند، اما ترجیح می‌دهند این مداخله به‌گونه‌ای باشد که ایران را نه در خلیج فارس بلکه در ارون‌درود متوقف سازد.^{۱۱}

۱۲۸

مطبوعات کویت در شماره‌های امروز خود متن سخنان صدام حسین رئیس‌جمهور عراق را در دیدار با سردبیران روزنامه‌های عربی و انگلیسی‌زبان و هفته‌نامه‌های کویت منتشر کردند. در این دیدار که در یکی از کاخ‌های سابق ریاست‌جمهوری عراق انجام گرفت، صدام در مورد موضوعات مختلفی از جمله کمک‌های مالی و تسلیحاتی اعراب به عراق، حمله نیروهای ایران در شرق دجله، تلاش عراق برای تحریک مردم ایران علیه حکومت این کشور و پایان دادن به جنگ، بدهی گسترده عراق به اعراب و نسبت دادن آن به هزینه دفاع از اعراب در برابر ایران، وضعیت سخت عراق در خلیج فارس و فشار به کویت برای واگذاری جزایر بوبیان و وره به عراق سخن گفت.

صدام حسین در پاسخ به پرسش یکی از حضار که ساختار سیاسی و اداری عراق را قائم به شخص دانسته و عقیده داشت نهادهای عراق پس از صدام قادر به ادامه کار نخواهند بود، ضمن

برشمردن نهادهای حاکم بر عراق با عصبانیت گفت: آیا اینها نهاد نیستند که توانستند کشور را در بدترین شرایط؛ یعنی جنگ اداره کنند.

وی در مورد بدهی‌های عراق نیز اظهار کرد: ما بدهکار هستیم به‌ویژه به برادران عرب خود بدهکاریم، اما این قرض‌ها مدت‌دار هستند و در سال ۱۹۸۵ همگی پرداخت خواهند شد.

رئیس‌جمهور عراق در بخش دیگری از سخنان خود ضمن اعتراف به موفقیت نیروهای ایران در عملیات خیبر و درهم‌شکستن مواضع عراق، دلیل آن را حضور نداشتن نیروهای عراقی در این منطقه ذکر کرد و مدعی شد: اگر ایرانی‌ها در مواضع دفاعی ارتش عراق در شرق دجله نفوذ کرده و آن را تسخیر کنند، آنها در جایی نفوذ کرده‌اند که ما آنجا نبودیم؛ ارتش خلقی و مردمی بودند که با رهبری فرماندهان حزب بعث دفاع کردند. وی در مورد پایان جنگ و چگونگی و ادارساختن مقامات جمهوری اسلامی ایران به پذیرش آن، گفت: عراق می‌خواهد مسئولان ایران را به آن مرحله از ناتوانی برساند که در صورت سخن گفتن از جنگ و استفاده از سلاح با یک موج مخالفت در داخل ایران و جامعه بین‌المللی روبه‌رو شوند. در این صورت ما می‌توانیم در جهت رسیدن به این خواسته راهبردی در دو عرصه سیاست و جنگ عمل کنیم. در صحنه جنگ، این زمانی عملی می‌شود که بتوانیم حملات ایران را شکست بدهیم و نگذاریم به نتایجی برسد که براساس آن ایرانی‌ها را امیدوار سازد. در زمینه سیاسی نیز باید طوری رفتار کنیم که مردم ایران که مصلحتی در ادامه جنگ ندارند، بفهمند ما دشمنان آنها نیستیم، مگر زمانی که آنها با ما دشمنی بکنند. صدام مدعی شد با این سیاست‌ها ندای ایرانیانی که مخالف ادامه جنگ هستند، گسترش خواهد یافت و به گوش همه خواهد رسید و اگر مردم از ادامه جنگ حمایت نکنند، رهبران این کشور ناگزیرند به جنگ پایان دهند. وی افزود: «پس بر ما است که برای صلح تلاش کنیم، ولی نباید از طریق آمادگی نظامی و جنگ امیدوار به پایان جنگ باشیم.»

صدام از پاسخ به سؤالی در مورد استفاده عراق از سلاح شیمیایی خودداری کرد و موج افکار عمومی جهان که این جنایت را محکوم کرده‌اند، توطئه صهیونیستی به‌منظور حمله به مؤسسات اقتصادی عراق توصیف کرد. وی اقدامات عراق را به دفاع از اعراب نسبت داده و تصفیه بدهی عراق به این کشورها را به پایان جنگ منوط کرد و افزود: «بعضی‌ها می‌گویند عراق خیلی مقروض است، بله ما مقروض هستیم، ولی به محض پایان یافتن جنگ تمام قرض‌های خود را با قدرت پرداخت خواهیم کرد. اگر شرف ما بر باد رفت با آنچه که داریم چه کار کنیم؛ اگر عراق از دست برود، اموال هم از دست می‌رود. پس اولین چیزی که باید برود پول است.»

رئیس‌جمهور عراق با نگرشی نژادپرستانه و قوم‌گرایانه ضمن ابراز نگرانی از حضور اتباع کشورهای دیگر در کشورهای عربی جنوب خلیج فارس، رؤسای این دولت‌ها را به اخراج آنها

ترغیب کرده و گفت: «برادران مواظب عناصر غیرعرب باشید، تعداد آنان میان شماها افزایش یافته است، ما نمی‌خواهیم دخالت در امور داخلی شما بکنیم، ولی به دلیل ارتباط و وابستگی قومی میان اعراب اگر چنانچه در کویت اتفاقی بیفتد ... [و ما از آن خبر نداشته باشیم]، زندگی عراقی‌ها چه ارزشی دارد.»

رهبر رژیم بعث عراق در پاسخ به این سؤال که چرا عراق جزیره خارک را بمباران نمی‌کند، مدعی شد: «ما در این مرحله محاصره جزیره خارک را همگام با افزایش امکاناتمان بیشتر خواهیم ساخت. ما کشتی‌های نفتی را که به سوی خارک می‌آیند می‌زینیم تا بر تصمیمات نظامی و سیاسی حکام ایران تأثیر بگذاریم.»

در همین حال، صدام حسین با اظهار عجز و درماندگی و اشاره به ناتوانی نیروی دریایی عراق، موضوع امکان استفاده از جزایر کویت را طرح کرده و گفت: «ما در یک حالت سخت و لعنتی در آب‌های خلیج [فارس] به سر می‌بریم. ناوگان یگان دریایی ما اگر دو گام بیرون بیاید مورد هدف قرار می‌گیرد. ... برادران کویتی و مسئولین این کشور این حقیقت را به‌طور تفصیلی می‌دانند، آنان درک کرده‌اند که توجه نظامی در جزیره بویسان و وره برای عراق و برای کویت و برای ایران چه مفهومی دارد. ... قبلاً در مورد آن سخن می‌گفتیم و امروز ما به‌طور دقیق شاهد آن هستیم که مصلحت کویت و عراق در کجاست.» صدام با طفره رفتن از پاسخ به اصرار سردبیران کویتی که سعی داشتند به پاسخی صریح در مورد مشکل مرزی میان کویت و عراق دست یابند، گفت: «من بیش از این، جواب اصرار شما را نخواهم داد.»

وی در مورد استفاده عراق از هواپیماهای آواکس اظهار کرد: ما از اطلاعات آواکس استفاده کرده‌ایم؛ ضمن اینکه از عربستان نخواستیم که ما را به اطلاعات آواکس‌ها مجهز کند. ظاهراً در درجه اول، آواکس‌ها متعلق به امنیت عربستان سعودی است؛ اطلاعات ما کافی است تا بتوانیم با دشمنان مقابله کنیم؛ با وجود این از اطلاعات برادران سعودی نیز استقبال می‌کنیم.^{۱۲}

رونالد ریگان رئیس‌جمهور آمریکا، امروز در گزارشی به کنگره این کشور اعلام کرد پیشرفت‌هایی در زمینه حل و فصل دعای ایران و آمریکا به وجود آمده است، اما قطع روابط دیپلماتیک و مالی با تهران به‌عنوان یک مبارزه طلبی غیرمتعارف همچنان پابرجاست.

در گزارش ریگان به کنگره آمریکا آمده است: دیوان رسیدگی به دعای ایران و آمریکا از زمان آخرین گزارش خود در ۴ نوامبر ۱۹۸۳ (۱۳ آبان ۱۳۶۲) تاکنون، ۳۶ تصمیم در ۱۱۸ مورد اتخاذ کرده است که ۸۵ مورد از دعای مربوط به منابع آمریکایی‌ها است. در این مدت

ارزش کل دعاوی که به نفع امریکا حل و فصل شده است ۱۹۳/۱ میلیون دلار می‌باشد. در یک مورد به نفع ایران تصمیم‌گیری شده است و ۳۲ مورد دیگر رد شده‌اند. هنوز به ۳۸۱ مورد از دعاوی رسیدگی نشده و تکلیف آنها نامعلوم است. از زمان تشکیل دیوان داوری ایران و امریکا، واشنگتن ۴۷۲ میلیون دلار از حل و فصل دعاوی دریافت کرده است. تا پایان ماه مارس (۹ فروردین)، ۲۵ تسویه حساب بانکی به ارزش ۱/۴ میلیارد دلار صورت گرفته است و ایران ۶۱۶ میلیون دلار دریافت کرده است.

در ادامه این گزارش ضمن ابراز رضایت از نتایج بررسی‌ها اضافه شده است: اگرچه این دادگاه ظرف شش ماه گذشته در حل و فصل دعاوی پیشرفت‌هایی را به دست آورده است، اما منافع مهم امریکایی‌ها حل نشده باقی مانده است و ایران در صحت و اعتبار چهار رأی جدید این داوری که به نفع امریکاست، ابراز تردید کرده است.^{۱۳}

دیوان داوری ایران و امریکا به‌عنوان بخشی از توافقنامه دو کشور در سال ۱۳۶۰ در الجزایر تشکیل شده است و مسئولیت رسیدگی به اختلافات و شکایات این دو کشور علیه همدیگر را به عهده دارد. در روزهای گذشته، قبول رسیدگی به شکایت ایرانیان دارای تابعیت امریکا علیه جمهوری اسلامی ایران در دادگاه، به شدت مورد اعتراض تهران قرار گرفت. مقامات ایران معتقدند این دادگاه صلاحیت رسیدگی به شکایت اتباع ایرانی دارای تابعیت امریکا را ندارد و این امر را طرف‌داری دادگاه مذکور از امریکا می‌دانند.^{۱۴}

در همین حال، گونار لاگازین رئیس سوئدی دیوان داوری ایران و امریکا، پیش‌بینی کرد که کلیه دعاوی مالی دو کشور ظرف هفت سال آینده حل و فصل شود. وی که به گفته بی‌بی‌سی، تصمیم گرفته است از ریاست دیوان داوری مزبور کناره‌گیری کند، گفت: به‌رغم انتقادات تند ایران علیه دادگاه بعید است که ایران آن را ترک کند. این دیوان داوری شامل ۳ نماینده از ایران و ۳ نماینده از امریکا و یک حقوق‌دان از هلند و ۲ حقوق‌دان از سوئد است که پس از توافق ایران و امریکا در الجزایر تأسیس شد. مبلغ یک میلیارد دلار در حساب ویژه این دیوان داوری نزد بانک مرکزی هلند قرار دارد که پس از صدور رأی دیوان، خسارات تأییدشده، از طریق آن پرداخت می‌شود.^{۱۵}

منابع و مأخذ روزشمار ۱۳۶۳/۲/۱۳

۳. سند شماره ۳۷۲۸۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای اطلاعاتی قرارگاه عملیاتی شمال‌غرب، شماره ۲۵، ۱۳۶۳/۲/۲۰، ص: ۲؛ و - سند شماره ۳۱۴۶۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ناحیه زاچا (رکن ۲)، ۱۳۶۳/۲/۱۸.

۱. سند شماره ۱۲۳۵۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی عملیات جنوب به فرماندهی نزاچا (معاونت اطلاعات و عملیات)، ۱۳۶۳/۲/۱۳، ص: ۲.
۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۴۵، ۱۳۶۳/۲/۱۴، ص: ۱.

۴. سند شماره ۳۰۲۴۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای اطلاعاتی قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۲)، ۱۳۶۳/۲/۱۹.
۵. سند شماره ۳۸۴۸۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دستور عملیاتی محور بانه - سردشت (منی جلان)، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۶۳/۲/۱۳.
۶. سند شماره ۳۰۲۴۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن ۲) به استاندار کردستان (مشاور سیاسی)، صص ۳ - ۱.
۷. رضا صادقی، کردستان در جنگ ضدشورش‌گری و دفاع مقدس، (اطلس راهنما - ۹)، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۹۰، ص ۷۸.
۸. سند شماره ۱۷۲۳۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۴ سپاه به فرماندهی کل سپاه پاسداران
- انقلاب اسلامی، ۱۳۶۳/۲/۱۳، ص ۴.
۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۲/۱۵، ص ۱۲.
۱۰. همان.
۱۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۴۵، ۱۳۶۳/۲/۱۴، صص ۴۱ و ۴۲، رادیو ایران، ۱۳۶۳/۲/۱۳.
۱۲. همان، صص ۷ - ۲، کوبت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۲/۱۳.
۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۴۶، ۱۳۶۳/۲/۱۵، ص ۶، خبرگزاری یونایتدپرس.
۱۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۲/۶، ص ۱۴.
۱۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۴۷، ۱۳۶۳/۲/۱۶، صص ۲۷ و ۲۸، رادیو بی‌بی‌سی.